LANDSCHAP MET EEN VERHAAL

Het landschap van de Hollandse Waterlinies vertelt een bijzonder verhaal. Je ziet het pas goed als je weet waar je op moet letten. De open ruimte in het landschap is allesbehalve toevallig. Hier zijn onzichtbare grenzen (verboden kringen) en gebieden (inundatievlaktes) die onder water konden worden gezet. Ook was er een hoofdverdedigingslijn die de grens aangaf tussen veilig en onveilig gebied. Op oude kaarten zijn deze lijnen duidelijk te zien.

Rondom de forten en vestingen moest er vrij zicht en een vrij schootsveld zijn. Daarom werd in 1853 de Kringenwet ingevoerd. Binnen 300 meter rond de forten mocht alleen met hout worden gebouwd. Tot 600 meter waren er beperkingen voor het bouwen met steen en de hoogte van de bebouwing. Tussen 600 en 1.000 meter was bebouwing wel toegestaan, maar dat kon op militair bevel worden afgebroken. De Kringenwet heeft veel invloed gehad; zo ontstond het groene, open landschap rond de forten dat nu onderdeel is van het UNESCO Werelderfgoed.

STRATEGISCH LANDSCHAP WATERMANAGEMENT SYSTEEM MILITAIRE WERKEN

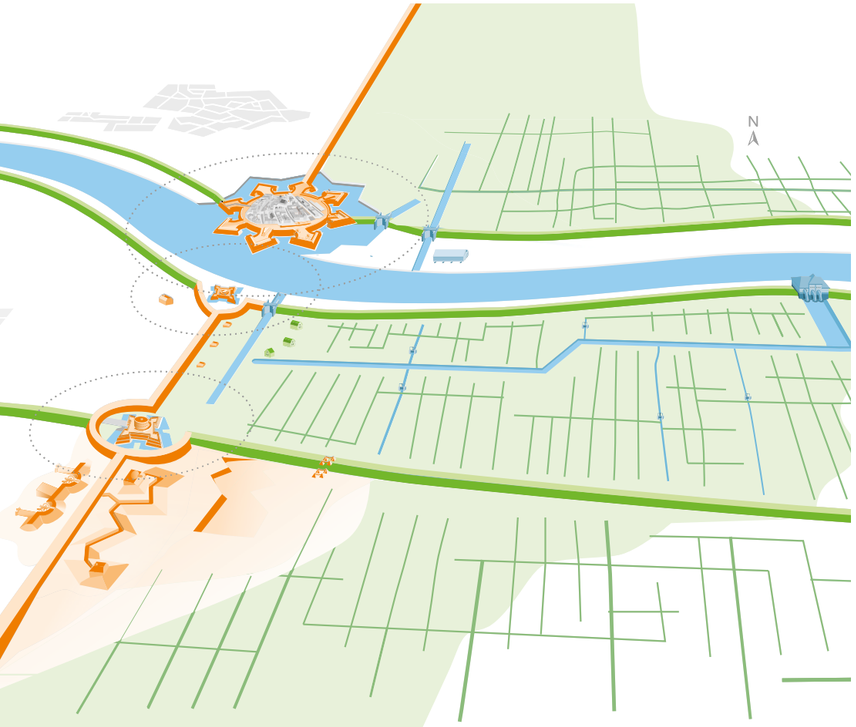

Vestingwal met Dalempoort

Meer weten over de organisatie van de siteholder? Scan de QR-code voor de partnerwebsite.

UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies

De Hollandse Waterlinies bestaan uit twee historische linies: de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam. De Stelling van Amsterdam is al sinds 1996 UNESCO Werelderfgoed. Op 26 juli 2021 is de Nieuwe Hollandse Waterlinie daaraan toegevoegd. Samen zijn ze nu één Werelderfgoed.

Uniek en onvervangbaar

UNESCO Werelderfgoed is een gebied of gebouw van unieke en universele waarde voor de mensheid. De Hollandse Waterlinies vertellen het unieke verhaal van Nederlands militair waterbeheer en vestingbouw. Nooit eerder is op zo'n grote schaal en op zo'n slimme manier het landschap en het water gebruikt om de vijand op afstand te houden. Ze zijn het bewijs van het Nederlandse vernuft in waterbeheersing.

We zijn trots op ons UNESCO Werelderfgoed! Het is een wereldwijde erkenning van het unieke samenspel van landschap, water en forten. De Hollandse Waterlinies staan nu in het rijtje met de Chinese Muur, Taj Mahal en de Piramides van Gizeh. Allemaal uniek in de wereld.

Foto's: Bas 't Hoen, Ministerie van Beeld, Mooi Gorinchem

UNESCO
WERELDERFGOED SCHATTEN
in gemeente Gorinchem

Vesting Gorinchem

HOLLANDSE WATERLINIES
UNESCO WERELDERFGOED

unesco
Werelderfgoed

Sluis Gorinchem

STERK FRONT

Sommige plekken, zoals (water)wegen en dijken, konden niet onder water worden gezet en moesten extra goed worden beschermd. Bij deze accessen (doorgang) bouwde men versterkingen, zoals forten en batterijen. Soldaten zaten hier veilig en er werden wapens opgesteld. Het waren sterke gebouwen, goed verscholen in het landschap. Een sterk front!

De forten, bunkers, loopgraven, kazematten en batterijen zijn nog steeds zichtbaar en daarom de bekendste onderdelen van de Hollandse Waterlinies. Jarenlang waren ze verlaten, verwaarloosd en overwoekerd. Nu zijn veel forten gerestaureerd en hebben een nieuwe bestemming gekregen. Het zijn plekken waar verhalen worden verteld en je kunt genieten van natuur, kunst, cultuur, eten, drinken en overnachten. Zo zijn de Hollandse Waterlinies weer onderdeel van onze samenleving.

Caponnière

DE HOLLANDSE WATERLINIES IN GEMEENTE GORINCHEM

De vesting Gorinchem ligt ten westen van de Tielerwaard, een gebied met relatief weinig bebouwing en overwegend agrarisch van karakter, met vee- en fruitteelt.

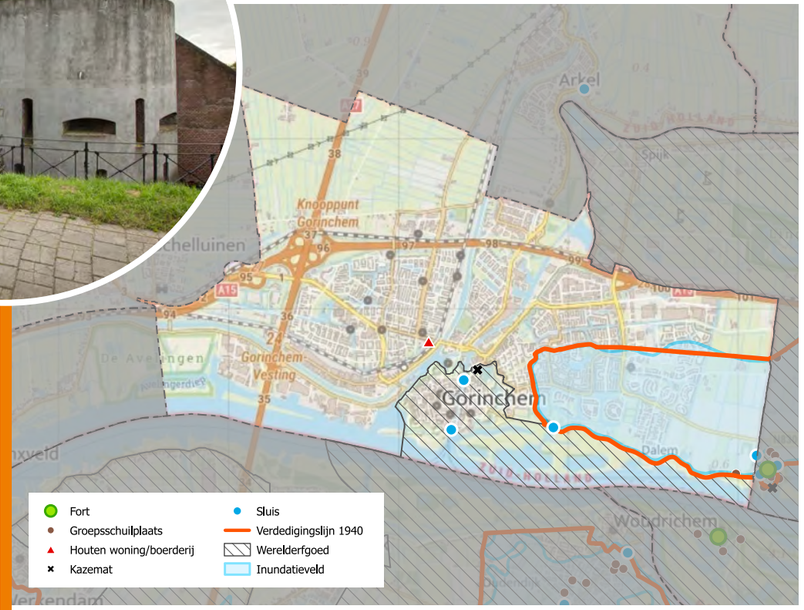

Bastion Gorinchem

De Tielerwaard was inundatiegebied en werd omsloten door rivieren, uiterwaarden en oeverwallen. Het gebied had twee hoofdaccessen (doorgangen in het landschap die verdedigd moesten worden): de Linge en de Waal. De vesting Gorinchem verdedigde de Waal, met de inundatiesluis bij Dalem, Fort Vuren, Slot Loevestein en de vesting Woudrichem. De Linge werd verdedigd door Fort bij de Nieuwe Steeg en Fort Asperen. Met de oostelijke stadsuitbreiding van Gorinchem is tegenwoordig een groot deel van de Polder Dalem bebouwd.

Onderdelen van het UNESCO Werelderfgoed:

- Vesting Gorinchem
- Gracht rond de vesting
- Waal (acces)
- Linge (acces)
- Dubbele waaiersluis
- Magazijn
- Bastion 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
- Courtine 1-2, 11-1, 10-11, 9-10, 8-9, 7-8
- Arkelse coupure
- Tuighuis of arsenaal
- Wachtgebouw
- V.I.S. kazemat
- Ravelijn 9-10, 10-11
- Enveloppe
- Dalemse coupure
- Sluispoort/schutsluis
- Caponnière
- Willems Kazerne
- Citadel Kazerne
- Verboden kringen van vesting Gorinchem (deels)
- Dalemse Sluis

WATER ALS BONDGENOOT

In de Hollandse Waterlinies was water geen gevaar, maar een bondgenoot. Via een uniek systeem van rivieren, sluizen, dijken en kanalen konden grote stukken land bij een aanval snel en gecontroleerd onder water worden gezet (inundatie). Sluizen gingen open en dammen werden gesloten. Een laag water - te diep voor man en paard, te ondiep voor boten - was de stille verdediging die de vijand tegenhield. Soldaten zagen in de natte weilanden de obstakels en greppels niet en zwaar geschut bleef vastzitten in de modder. Er was geen doorkomen aan.

Veel van deze waterwerken worden nog steeds gebruikt. Bij droogte kan het watersysteem worden ingezet om het oppervlaktewater op peil te houden. De grote open inundatievelden kunnen dienen als waterbekken om overtollig water op te vangen.

Scan de QR-code en bekijk de animatie over de werking van het watermanagementsysteem van de Hollandse Waterlinies